

POJMOVI I NAZIVI

priređio: Stjepko Vrsalović, dipl.ing.građ.

Aktivni sustav opreme (primarni sustav opreme)

Sustav opreme koji je stalno opterećen težinom osobe u nategu / ovjesu. Služi za radno pozicioniranje, pristup užetom, spašavanje ili ograničavanje pristupa.

Duljina čistine

Udaljenost između pozicije pričvršćenja sustava opreme (npr. uzice) i najbliže prepreke / podloge. Ponekad se uvjetno mjeri od razine nogu, a ne od razine pričvršćenja sustava. Duljinu čistine bitno određuju karakteristike opreme (npr. duljina uzice). Duljina čistine izravno je povezana s izbjegavanjem udarca o prepreku / podlogu. U slučaju pada, odnosno zaustavljanja pada, raspoloživa duljina čistine mora biti veće od potrebne.

Duljina pada (zaustavna udaljenost)

Duljina koju osoba prijeđe od početka do zaustavljanja pada. Duljina pada bitno ovisi o relativnoj poziciji pričvršćenja sustava opreme (npr. uzice) u odnosu na razinu pričvršćene točke na pojasu. Duljina pada samo je neizravno povezana s izbjegavanjem udarca o prepreku / podlogu. Duljina utječe na silu pada, sila na produljenje sustava (npr. apsorbira energije), a produljenje na duljinu čistine. Kao što je i navedeno, duljina pada izrazito utječe na jačinu udarne sile.

Faktor pada (FP)

Broj koji se dobiva dijeljenjem duljine pada (DP) s duljinom sustava opreme (DS), $FP = DP / DS$. Faktor pada opisuje tzv. ozbiljnost pada, odnosno izražava relativnu poziciju pričvršćenja sustava opreme (npr. uzice) u odnosu na razinu pričvršćene točke na pojasu. Kreće se u rasponu od 0 («povoljna pozicija») do 2 («nepovoljna pozicija»). Faktor pada bitno utječe na jačinu udarne sile, ali ne može biti apsolutna garancija da će ona biti manja od dopuštene. Koristi se za postavljanje ograničenja u korištenju točno određene opreme.

Granično radno opterećenje (GRO, int. WLL)

Najveći teret (masa) koji se može podići (spustiti, ovjesiti) pojedinim elementom opreme pod određenim uvjetima, prema uputama proizvođača.

Međusidrište

Sidrište ispod / iza početnog sidrišta ili između krajnjih sidrišta, kroz koje je provučeno (i pritom miruje, ali nije nepomično pričvršćeno) uže / traka koje služi za zaštitu od pada (npr. horizontalna sidrena linija, savitljiva vodilica...). Koristi se za održavanje ili promjenu smjera užeta (tzv. **devijator**). Međusidrištima se često nazivaju i **podsidrište** (na koje je uže pričvršćeno) te **međuosiguranje** (kroz koje uže prolazi).

Mjerodavna osoba (kompetentna osoba)

Odgovarajuće osposobljena osoba koja posjeduje dovoljno znanja / vještine te praktičnog iskustva što joj omogućuje da pravilno provodi dodijeljene zadatke, uočava potencijalne opasnosti u radu / na opremi, otkriva greške ili nedostatke u radu / na opremi, prepoznaje njihove posljedice na zdravlje i sigurnost te određuje dopunske mjere za ublažavanje tih grešaka ili nedostataka.

Najmanje prekidno opterećenje (NPO, int. MBL)

Najmanje opterećenje (sila) koje uzrokuje otkazivanje (prekid) opreme (materijala).

Ograničavanje pristupa

Tehnika rada s opremom koja osobi sprječava pristup u područje rizika od pada.

Omjer sila (OS)

Razlomak u kojem se opterećenje (O) dijeli sa silom povlačenja (S) u sustavu kolotura, $OS = O : S$. Omjer sila opisuje tzv. lakoću povlačenja, odnosno iz omjera se može izčitati razmjerni dio opterećenja koji je potrebno svladati silom povlačenja. Omjer sila teoretska je vrijednost, dok se u stvarnosti sila povlačenja na svakoj koloturi trenjem povećava. Koristi se za opisivanje sustava kolotura.

Osobna oprema za zaštitu od pada

Oprema koja služi za zaštitu osobe od opasnosti pada s visine.

POJMOVI I NAZIVI

priredio: Stjepko Vrsalović, dipl.ing.građ.

Osobna zaštita od pada

Sprječavanje pada ili njegovo zaustavljanje primjenom sustava osobne zaštitne opreme tj. tehnika rada s opremom na sljedeće načine: sprječavanje pada, ograničavanje pristupa, radno pozicioniranje, zaustavljanje pada, spašavanje ili pristup / pozicioniranje užetom.

Osobna zaštitna oprema (OZO, int. PPE)

Oprema koja služi za zaštitu osobe / dijelova tijela od jedne ili više opasnosti u radnoj okolini.

Plan rada na siguran način (int. SMS)

Dokument koji navodi niz uvjeta i postupaka koje treba ostvariti kako bi se radovi izvodili na siguran način, odnosno rizici smanjili na najmanju moguću mjeru. Nadopunjava se s Procjenom rizika te opisuje mjere sigurnosti, sudionike, sredstava, spašavanje, kao i sve ostale elemente i procedure sigurnosti.

Pričuvni sustav opreme (sekundarni sustav opreme)

Sustav opreme koji nije opterećen sve do trenutka kada zaustavlja pad / preuzima težinu osobe (tzv. ograničeni pad). Služi za zaštitu od pada u slučaju gubitka oslonca sa strukture ili natega / ovjesa tj. aktivnog sustava opreme.

Pristup užetom

Tehnika rada s opremom koja osobu drži u ovjesu, pri čemu uže služi kao sredstvo pristupa. Tipičan sustav opreme sastoji se od dva nezavisno usidrena užeta, na koja je osoba navezana tj. povezana pomoću naprava i pojasa (dvostruki sustav opreme – aktivni i pričuvni). Radno uže osobu drži u ovjesu i služi za pristup (penjanje, spuštanje) te radno pozicioniranje, a sigurnosno uže služi za zaustavljanje pada / preuzimanje težine osobe (tzv. ograničeni pad) u slučaju gubitka ovjesa.

Procjena rizika

Dokument (procedura) kojim se sustavno uočavaju opasnosti, ocjenjuju i provjeravaju rizici, određuju mjere sigurnosti te planiraju i kontroliraju aktivnosti kako bi se rizici pri radu smanjili na najmanju moguću mjeru. Procjena rizika izrađuje se prije početka radova i odabira opreme.

Rad na visini

Svaka radna situacija (uključujući dolazak na i povratak s mjesta rada, osim korištenja trajnog stubišta) u kojoj, ukoliko nisu poduzete propisane mjere (npr. zaštita od pada...), osoba može pasti duljinu (npr. veću od 2 m) koja uzrokuje osobne ozljede.

Radna linija (aktivna linija)

Sidrena linija koja služi za radno pozicioniranje (npr. podesiva linija), pristup užetom (npr. radno uže...), spašavanje ili ograničavanje pristupa. Radna linija stalno je opterećena težinom osobe u nategu / ovjesu. U slučaju gubitka oslonca preuzima punu težinu osobe koju je pridržavala u nategu pa se ponekad za takvu radnu liniju koristi naziv sigurnosna linija. Radnom linijom uobičajeno se naziva **podesiva linija** (vrsta opreme).

Radno pozicioniranje

Tehnika rada s opremom koja osobu pridržava u nategu / ovjesu na takav način da se pad spriječi ili ograniči ($F < 6 \text{ kN}$, $L < 0,6 \text{ m}$). U nekim se situacijama primjenjuje dvostruki sustav opreme – aktivni i pričuvni. Odluka o (ne)primjeni pričuvnog sustava ovisi o raznim elementima sigurnosti, a prvenstveno o stupnju natega / ovjesa kojim se osoba pridržava.

Sidrena linija

Svaka (razvučena) linija koja je pričvršćena tj. usidrena na strukturu, a služi za zaštitu od pada. Praktički su to sve linije (npr. sigurnosne linije: vodilica, sigurnosno uže, horizontalna sidrena linija..., radne linije: podesiva linija, radno uže...) osim samouvlačivih linija i linija koje se koriste za vodeće penjanje (npr. složena linija...). Sidrenom linijom uobičajeno se naziva **horizontalna sidrena linija** (vrsta opreme).

Sidrišna točka

Mjesto (element) na sidrištu ili sidrišnoj napravi na koje se pričvršćuje tj. sidri sustav opreme za zaštitu od pada.

POJMOVI I NAZIVI

priredio: Stjepko Vrsalović, dipl.ing.građ.

Sidrište

Lokalni sustav opreme pričvršćen tj. usidren na ovjesnu/e točku/e, koji ima funkciju povezivanja cjelokupnog sustava opreme za zaštitu od pada s nosivom strukturom. Sidrištem se uobičajeno naziva i sama ovjesna točka na koju se neposredno pričvršćuje sustav zaštitne opreme.

Sigurnosna linija (pričuvna linija)

Svaka linija koja služi za zaštitu od pada u slučaju gubitka oslonca ili natega / ovjesa (npr. vodilica, sigurnosno uže, horizontalna sidrena linija, složena linija, samouvlačiva linija...). Sigurnosna linija nije opterećena sve do trenutka kada zaustavlja pad / preuzima težinu osobe (tzv. ograničeni pad). Sigurnosnom linijom uobičajeno se naziva **savitljiva vodilica** (vrsta opreme).

Sigurno radno opterećenje (SRO, int. SWL)

Najveće opterećenje koje smije djelovati na pojedini element opreme, u posebnim okolnostima i pod određenim uvjetima.

Složena linija

Sigurnosna linija koja podrazumijeva sintetičko uže i apsorber energije, a najčešće se koristi u sustavu opreme za vodeće penjanje. U tom slučaju, apsorber energije koji je pričvršćen na jedan kraj užeta povezuje se s pojasom vodećeg penjača, a na kraju razvučenog dijela užeta prolazi kroz napravu za osiguravanje.

Spašavanje

Provođenje niza aktivnosti kojima je cilj prevesti spašavanu osobu do sigurne zone, u kojoj nije potrebno primijeniti mjere zaštite od pada. Najčešće se izvodi primjenom odgovarajućih sustava osobne zaštitne opreme tj. odgovarajućih tehnika rada s opremom koje spašavanu osobu drže u ovjesu, na taj način sprječavajući pad, pri čemu uže / oprema služi za spuštanje. Spašavanje se izvodi na razne načine i s različitim sudionicima te predstavlja jednu od najsloženijih aktivnosti u radu na visini.

Trauma uslijed ovješnja (ortostatska intolerancija)

Slijed tjelesnih reakcija na uspravan i nepomičan položaj (npr. ovjes ...) koje vrlo brzo mogu dovesti do ozbiljnih posljedica na zdravlje, trajnih oštećenja pa i smrti osobe koja se u tom položaju nalazi (npr. ovješena u pojasu nakon pada ...). Brzina razvoja simptoma i ozbiljnost posljedica nameću potrebu za hitnom reakcijom. Traumatiziranu osobu potrebno je što prije (spašavanjem) maknuti iz nepovoljne pozicije, traumu što prije sanirati (npr. još u tijeku spašavanja ...) te osobu medicinski zbrinuti.

Udarne sila (šok sila)

Reaktivna sila suprotna sili gravitacije koja naglo djeluje na osobu / opremu u trenutku zaustavljanja pada. Jačina udarne sile ovisi o masi (težini) tijela, duljini pada te duljini i upojnosti energije (npr. rastezljivosti) sustava opreme. U slučaju zaustavljanja pada udarna sila ne smije biti veća od 6kN. Ograničavanje sile postiže se obveznom primjenom šok-apsorbirajuće komponente sustava (npr. apsorber energije...) i visokom pozicijom pričvršćenja sustava opreme (npr. uzice) u odnosu na razinu pričvrstne točke na pojasu (mali faktor pada). Jačina udarne sile za pojedine situacije određuje se laboratorijskim mjerenjem (jednostavni izračuni postoje, ali nisu precizni).

Visinski tehničar

Odgovarajuće osposobljena osoba s dovoljno praktičnog iskustva, što je čini mjerodavnom za primjenu pojedinih elemenata tehnike pristupa užetom. Prema razini osposobljenosti i iskustva visinski tehničari dijele se u tri razine (osnovna, srednja i napredna), koje određuju njihovu mjerodavnost za provođenje pojedinih zadataka.

Zaustavljanje pada

Tehnika rada s opremom koja, u slučaju pada, zaustavlja osobu na takav način da se izbjegne udarac u prepreku / podlogu, a udarna sila ograniči na manje od dopuštenih 6 kN.